

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЙ

УДК 339.54

НЕСТОРИШЕН І. В.

Університет державної фіскальної служби України

БЕРЕЖНЮК І. Г.

Хмельницька митниця Державної фіскальної служби України

НАГОРІЧНА О. С.

Університет державної фіскальної служби України

**ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ МИТНОЇ ПРОЦЕДУРИ
ПЕРЕРОБКИ НА МИТНІЙ ТЕРИТОРІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ
ДАВАЛЬНИЦЬКОЇ СИРОВИНИ**

В роботі актуалізовано питання побудови ефективної моделі співпраці вітчизняної та європейської бізнес-спільноти шляхом широкого використання в зовнішньоекономічній сфері операцій з давальницькою сировиною. Зокрема, узагальнено нормативно-правове регулювання толінгових операцій в Україні та Європейському Союзі. Крім того, здійснено детальний аналіз та відповідність вітчизняних митних режимів європейським митним процедурам.

Ключові слова: митний режим, митна процедура, операції з давальницькою сировиною, зовнішньоекономічна діяльність.

NESTORYSHEN I.

University of the State Fiscal Service of Ukraine, Khmelnytsky, Ukraine

BEREZHNYYUK I.

Kyiv Customs of the State Fiscal Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine

NAHORICHNA O.

University of the State Fiscal Service of Ukraine, Khmelnytsky, Ukraine

**EUROPEAN PRACTICE OF APPLICATION OF CUSTOMS PROCEDURE INWARD
PROCESSING USING TOLLING**

In this work the issue of building effective model of cooperation of national and European business communities through wide use in foreign trade operations tolling. The study is a comparison of domestic customs legislation governing foreign operations using raw materials from European. The author conducted a detailed analysis of compliance and analyzes national customs regimes European customs procedures. The choice of the European vector of economic integration of Ukraine necessitates the adaptation of national legislation to European standards in order to maximize the elimination of regulatory and administrative barriers to further political association and economic integration to European structures home. One of the key recent years international agreements for Ukraine Association Agreement between Ukraine and the European Union, which defines the need for the introduction of appropriate conditions for improving economic and trade relations with the progressive integration of Ukraine into the EU internal market. The document provides for the gradual convergence of national customs legislation with EU standards in accordance with Annex XV Agreement. The results of a detailed analysis of domestic and European customs legislation can draw conclusions about overall compliance rules governing the tolling process is placed on goods in customs procedures "inward processing / processing outside the customs territory." This allows domestic and European manufacturers to establish effective and mutually beneficial cooperation is the first step towards greater economic integration with the European domestic economy.

Keywords: customs regulations, customs procedures, tolling operations, foreign economic activity.

Постановка проблеми. В умовах активізації в Україні євроінтеграційних процесів актуалізується питання побудови ефективної моделі співпраці вітчизняної та європейської бізнес-спільноти в умовах існування значних адміністративних перешкод та технічних бар'єрів у процесі доступу вітчизняних виробників до європейського ринку. За таких умов, особливої вагомості набувають переваги застосування толінгових операцій, які передбачають переробку іноземної сировини з дотриманням вимог митного режиму «переробка на митній території». Застосування даного митного режиму дозволяє ввозити сировину і вивозити готову продукцію без сплати мита, що є одночасно вигідним як для європейського бізнесу (можливість зниження собівартості виробленої продукції без значних капітальних витрат на відкриття потужностей в Україні), так і для вітчизняного – отримання додаткових замовлень та завантаження виробничих потужностей. Успішність та ефективність здійснення толінгових операцій в значній мірі залежить від стану їх нормативно-правового регулювання в країнах, економічні оператори яких приймають участь у замовленні та переробці давальницької сировини. Необхідність додаткового вивчення зазначених питань, а саме аналіз вітчизняного та європейського законодавства щодо регулювання толінгових операцій, зумовила актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. У науковій літературі значна увага приділяється дослідженню питань, що стосуються реалізації толінгових операцій. Зокрема, проблемам застосування операцій з давальницькою сировиною приділяли увагу С. Авдашева, Т. Байдак, В. Житний, В. В. Гордієць ,

І. Коць, О. Мельник, І. Нижній, Л. Письмаченко, М. Торопов та інші. Проте на сьогодні залишається відкритим питання узгодження та відповідності вітчизняного митного законодавства європейському щодо регулювання зовнішньоекономічних операцій з використанням давальницької сировини.

Постановка завдання. Метою дослідження є порівняння вітчизняного митного законодавства щодо регулювання зовнішньоекономічних операцій з використанням давальницької сировини з європейським.

Виклад основного матеріалу. Вибір європейського вектору економічної інтеграції України зумовлює необхідність адаптації вітчизняного законодавства до європейського з метою максимального усунення нормативно-адміністративних бар'єрів щодо подальшої політичної асоціації та економічної інтеграції вітчизняних структур до європейських. Однією з визначальних за останні роки міжнародних угод для України є Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (далі – Угода), яка за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю її історію та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли-небудь укладеним Європейським Союзом [1]. Угодою визначено необхідність запровадження відповідних умов щодо покращення економічних та торговельних відносин з метою поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Документом визначено основні напрями посилення співробітництва в митній сфері та сприяння торгівлі, а саме ст. 84 Угоди передбачено поступове наближення вітчизняного митного законодавства до стандартів ЄС відповідно до Додатку XV Угоди. За таких умов актуалізується питання додаткового вивчення положень Митного кодексу Європейського Союзу (далі – ЄС) [2], який набрав чинності 1 травня 2016 р. та вніс суттєві зміни у європейське митне законодавство, що дозволить визначити напрями наближення вітчизняного митного законодавства.

Прийняття чинного Митного кодексу України (далі – МКУ) у 2012 р. наблизило вітчизняне митне законодавство до європейського, яке значною мірою побудовано на рекомендаціях Всесвітньої митної організації (далі – ВМО). Зазначимо, основні терміни, що використовуються в чинному МКУ, і їх визначення, наведені в ст. 4, є основою митного регулювання. На базі цих термінів сформульовані статті МКУ, видаються національні нормативні акти в галузі митної справи. Відмітимо, сучасний етап розвитку державної митної справи у світі характеризується процесами формування єдиних правил та вимог до усіх учасників міжнародної торгівлі, а саме спостерігається певна стандартизація та уніфікація національних законодавств до загальноприйнятих міжнародних норм і принципів. За таких умов, кожен термін, що використовується в митному законодавстві, повинен мати вичерпне і зрозуміле визначення і має відповідати положенням міжнародних конвенцій та договорів, до яких Україна приєдналась. Необхідно відмітити відповідність вітчизняної термінології документам ВМО та європейському митному законодавству в трактуванні таких термінів як «митний контроль», «митна декларація», «митні формальності» та «митне оформлення».

В той же час, сьогодні у вітчизняному нормативному полі існує певна суперечність щодо застосування категорій «митна процедура» та «митний режим», оскільки в європейському законодавстві використовується поняття «митна процедура» (англ. – customs procedure) як вітчизняний аналог митного режиму, що призводить до певних суперечностей та вимагає впорядкування нормативно-правової термінології в митній сфері (рис. 1).

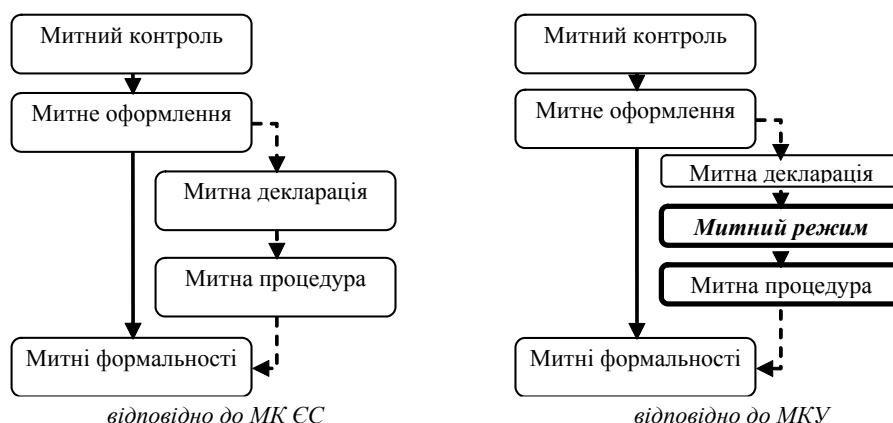

Рис. 1. Порівняння взаємозв'язку митної термінології у вітчизняному та міжнародному законодавстві

Пунктом 16 ст. 5 МК ЄС визначено, що митна процедура – це будь-яка з наступних процедур, відповідно до якої товари можуть бути розміщені відповідно МК ЄС, а саме: випуск для вільного обігу, спеціальні процедури та експорт. В свою чергу, Розділом 7 «Спеціальні процедури» МК ЄС, визначено, що товари можуть бути поміщені під одну з наступних спеціальних процедур:

– зовнішній і внутрішній транзит (transit, which shall comprise external and internal transit), ст. 226-227 МК ЄС;

– зберігання, до якого входить митний склад і вільна митна зона (storage, which shall comprise customs warehousing and free zones), ст. 237-242 МК ЄС;

– цільове використання, яке повинне включати тимчасовий допуск і кінцеве використання (specific use, which shall comprise temporary admission and end-use), ст. 237-249 МК ЄС;

– зовнішня та внутрішня обробка (processing, which shall comprise inward and outward processing), ст. 250-262 МК ЄС.

Незважаючи на існуючі відмінності використання зазначених категорій, слід відзначити загальну відповідність вітчизняних митних режимів та європейських митних процедур (табл. 1).

Таблиця 1

Відповідність вітчизняних митних режимів європейським митним процедурам

Відповідно до МК ЄС	Відповідно до МКУ
Випуск для вільного обігу (release for free circulation), Розділ 7 МК ЄС	імпорт (випуск для вільного обігу) реімпорт
Спеціальні процедури (special procedures), Розділ 7 МК ЄС: – зовнішній і внутрішній транзит (transit, which shall comprise external and internal transit), ст. 226-227 МК ЄС; – зберігання, до якого входить митний склад і вільна митна зона (storage, which shall comprise customs warehousing and free zones), ст. 237-242 МК ЄС; – цільове використання, яке повинне включати тимчасовий допуск і кінцеве використання (specific use, which shall comprise temporary admission and end-use), ст. 237-249 МК ЄС; – зовнішня та внутрішня обробка (processing, which shall comprise inward and outward processing), ст. 250-262 МК ЄС.	транзит; тимчасове ввезення; тимчасове вивезення; митний склад; вільна митна зона; безмитна торгівля; переробка на митній території; переробка за межами митної території
Export and re-export, ст. 269-270 МК ЄС	Експорт (остаточне вивезення), реекспорт
Знищення товарів (Destruction of goods), ст. 197 МК ЄС	Знищення або руйнування
Відмова (Abandonment), ст. 199 МК ЄС	Відмова на користь держави

Як зазначалось вище, одним з перспективних напрямів економічної взаємодії вітчизняних та європейських економічних операторів є використання толінгових операцій. У вітчизняному митному законодавстві (Глава 23 МКУ) визначено можливість виготовлення продукції з використанням операцій з давальницькою сировиною, які можуть включати [3]:

– операції з переробки товарів, у тому числі: обробка, монтаж, демонтаж, використання окремих товарів, які сприяють чи полегшують процес виготовлення продуктів переробки;

– ремонт товарів, у тому числі модернізація, відновлення та регулювання, калібрування.

Використання зазначеного механізму виробленої продукції без значних капітальних витрат на відкриття потужностей в Україні), так і для вітчизняного – отримання додаткових замовлень та завантаження виробничих потужностей.

Правовою базою здійснення толінгових операцій в митному законодавстві ЄС є Глава 5 МК ЄС «Переробка», яка може бути внутрішньою (англ. – Inward processing, ст. 256-258 МК ЄС) та зовнішньою (англ. – Outward processing, ст. 259-262 МК ЄС), які, в свою чергу, є еквівалентами вітчизняних митних режимів «переробка на митній території» та «переробка за межами митної території».

Відповідно до ст. 256 МК ЄС, згідно з процедурою внутрішньої переробки, іноземні товари можуть використовуватися на митній території Союзу в одній або декількох операціях переробки без застосування наступних заходів:

– сплати імпортного мита;

– інших зборів, передбачених іншими нормативними документами;

– нетарифного регулювання відповідно до існуючих обмежень ввезення товарів на митну територію ЄС.

Законодавством ЄС визначено, що закінчення строку, протягом якого процедура внутрішньої переробки повинна бути завершена, настає у випадку, коли перероблена продукція поміщається у наступну митну процедуру, вивезена з межі митної території Союзу, знищена без залишку відходів або від неї відмовляються на користь держави. Строк внутрішньої переробки товарів складає шість місяців, проте він може бути продовжений навіть після його закінчення, за умови, що загальна тривалість не перевищує 12 місяців. Зазначений строк обчислюється, починаючи з дня поміщення товарів у митний режим переробки і враховує час, необхідний для виконання операцій з переробки та для завершення процедури.

Згідно із ст. 259 МК ЄС, процедура зовнішньої переробки товарів передбачає їх тимчасовий експорт

з митної території Союзу для проведення операцій з переробки. Отримана продукція може бути випущена у вільний обіг із загальним або частковим звільненням від сплати імпортного мита. Законодавством ЄС забороняється здійснення зовнішньої переробки для наступних товарів:

- експорт яких призводить до відшкодування імпортного мита або до звільнення від нього;
- які до експорту були випущені у вільний обіг зі звільненням від сплати мита або за зниженою ставкою мита в силу особливостей їх кінцевого використання;
- експорт яких призводить до надання експортного відшкодування;
- щодо яких надані інші фінансові пільги, відповідно до загальної сільськогосподарської політики в силу експорту цих товарів.

Висновки

Отже, аналіз вітчизняного та європейського митного законодавства дозволяє стверджувати про відповідність в цілому норм, що регулюють процеси переробки давальницької сировини, використовуючи переваги митних процедур «переробка на митній території/переробка за межами митної території». Внаслідок дії політичних чинників, що призвело до значної втрати ринків країн Співдружності незалежних держав, вітчизняні підприємці змушені переорієнтуватись, в першу чергу, на європейський ринок, який характеризується існуванням значної кількості технічних бар'єрів та адміністративних перепон. Проте, одним з можливих способів нівелювання цих бар'єрів є використання інструментів толінгу, які дозволяють вітчизняному бізнесу завантажувати власні потужності. Як свідчить статистика, європейські бізнес-партнери також усвідомлюють переваги використання толінгових операцій, для яких з'являється можливість виготовлення якісної продукції нижчої собівартості без залучення суттєвих капітальних витрат. За сучасного стану нормативно-правового регулювання толінгових операцій з'являються дієві механізми співпраці європейських та вітчизняних товаровиробників, що в майбутньому створить передумови для більш тісної економічної інтеграції України та ЄС.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. REGULATION (EU) No 952/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:269:0001:0101:EN:PDF>
3. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято Верховною Радою України 13.03.2012 № 4495-VI]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Надійшла 03.03.2017; рецензент: д. е. н. Рудніченко Є. М.